

Beleidsuitgangspunten 2025-2029

Inleiding

Deze nota geeft de hoofdlijnen van het beleid voor de periode 2025 tot 2029 weer. Wat gaan we als vereniging doen in deze periode, op welke te behalen resultaten richten we ons en hoe stemmen we collectie, dienstverlening en organisatie af met de Universiteitsbibliotheek (UB).

De nota is een weergave van de visie van de Hoofdcommissie van de vereniging. De nota is tot stand gekomen in samenspraak met het hoofd Collecties van de UB en vastgesteld in de Algemene Ledenvergadering van 19 juni 2024.

Het Rotterdamsch Leeskabinet (RLK) werd in 1859 opgericht met als doel vermeerdering van kennis en beschaving bij de burgers van Rotterdam. Daarvoor werd een collectie publicaties gevormd en onderhouden, die beschikbaar werd gesteld in een in principe openbaar toegankelijke leeszaal. De na het vernietigende bombardement van 1940 opnieuw gevormde collectie heeft een grote waarde als erfgoedcollectie, maar is ook van betekenis als actuele uitleencollectie op het gebied van literaire fictie en geesteswetenschappen.

Terugblik 2019-2024

In 2019 stelde de Algemene Ledenvergadering de Beleidsnota 2019-2024 vast. Hoofdpunten van de nota waren: accent op de bijzondere collectie en op het verder ontwikkelen van een in Rotterdam relevant activiteitenprogramma. Van een grotere zichtbaarheid werd een positief effect verwacht op het ledental. Terugkijkend kunnen we constateren dat een groter accent op de bijzondere collectie heeft geleid tot een sterke toename van de inzet hiervoor, allereerst in de backoffice, maar ook naar buiten toe, door presentaties en publicaties. Voorbeelden zijn de nu vergevorderde reconstructie van de Van Rijckevorsel bibliotheek en het grootschalige schade-inventarisatieproject, dat met behulp van een externe restaurator wordt uitgevoerd. Presentaties werden gegeven voor de leden en voor groepen belangstellenden van de universiteit en daarbuiten. De bibliothecaris publiceerde onder meer over de Van Rijckevorsel Bibliotheek in het *Jaarboek Nederlandse Boekgeschiedenis* en over de collectie kaarten en plattegronden in *Caert Tresoor*. Een grotere zichtbaarheid blijkt ook uit het artikel over het Leeskabinet dat verscheen in het tijdschrift *Boekenpost* (mei 2024).

Ondanks de beperkingen tijdens de corona-periode van 2020 tot 2022 is er een actief activiteitenprogramma uitgevoerd, deels in samenwerking met andere culturele instellingen en boekhandels. De belangstelling voor de vele activiteiten (lezingen, boekenmarkt, podcasts enz.) was goed. De aanwas van nieuwe leden bleef echter achter bij de wens.

Voor de komende periode worden de accenten op de bijzondere collectie, het Rotterdam activiteitenprogramma en een grotere zichtbaarheid voortgezet.

Collectie

De collectie kent drie aandachtsgebieden:

- a. de collectie oude en bijzondere drukken. Deze collectie is van landelijk belang en behelst behalve individuele publicaties ook ensembles met een aanzienlijke cultuurhistorische waarde (zoals de Van Rijckevorsel Bibliotheek, de werkbibliotheek van Heinz Polzer/Drs. P, de historische reisverslagen uit de collectie N.P. van den Berg, de Rotterdam collectie van L.J.C.J. van Ravesteyn en het fonds van de Rotterdamse uitgever Meindert Boogaerdt). Rotterdamse bibliofilia worden actief verzameld, op basis van een daarop toegespitst collectieprofiel.
- b. de actuele collectie boeken en tijdschriften: fictie en populairwetenschappelijke non-fictie op het gebied van geesteswetenschappen, bedoeld om de leden te voorzien van een zo actueel mogelijk

aanbod. Het RLK hanteert hiervoor collectieprofielen voor fictie en non-fictie. Collectievorming geschiedt door leden van het kernteam en op basis van aanschafsuggesties van leden. Dubbeling met collectievorming door de UB wordt voorkomen. De bijzondere collectie *Reading without borders* richt zich primair op studenten en medewerkers van de EUR.

c. de achtergrondcollectie van ca. 250.000 banden, op dezelfde onderwerpsgebieden.

Een rode draad in alle collecties is het thema 'Rotterdam', zowel inhoudelijk als qua herkomst en uitstraling naar buiten. Het thema Rotterdam komt ook weer terug in het activiteitenprogramma.

Ambities m.b.t. collectie

De oude en bijzondere drukken krijgen ook in de komende periode aandacht: een systematische schade-inventarisatie dient als basis voor een conserverings- en restauratieplan. Voor de uitvoering hiervan zal financiële steun van derden nodig zijn.

De Van Rijckevorsel Bibliotheek, deels opgebouwd vanuit westers koloniaal gedachtegoed, is rijk aan publicaties over Azië, Midden- en Zuid-Amerika en Afrika. Voor deze publicaties, van betekenis als bronnenmateriaal, groeit de belangstelling vanuit studenten en wetenschappers die zich met het koloniale verleden bezighouden. Door publicaties uit deze collectie te digitaliseren en online beschikbaar te stellen, zullen ze beter bereikbaar worden voor onderzoekers en andere belangstellenden.

Er wordt een programma ontwikkeld om de (bijzondere) boekencollectie meer bekendheid te geven, onder meer door presentaties te geven voor de leden, door onderzoek te stimuleren en erover te communiceren, ook in de vorm van publicaties. De oude en bijzondere drukken zijn ook landelijk van belang en interessant voor liefhebbers van bijzondere boeken en bibliofielen. Het RLK profileert zich als een plek van bijzondere boeken.

Er zal actief beleid worden gevoerd om belangrijke boekencollecties van leden, universitaire medewerkers en schrijvers, die goed aansluiten bij de bestaande collectie, te signaleren en zo mogelijk te verwerven. De actuele collectie wordt actueel gehouden, ook wat betreft plaatsing in de studiezaal.

Doelgroepen, leden en bereik

De primaire doelgroep van het RLK zijn de leden. Daarnaast maken studenten en medewerkers van de EUR gebruik van de collectie en de diensten van het RLK. Voor de (bijzondere) collectie is de doelgroep niet beperkt tot de leden en de universitaire gemeenschap, maar zien we alle in oude en bijzondere boeken geïnteresseerden, in Rotterdam en daarbuiten, als potentiële gebruikers. Voor de collectie, maar zeker ook voor de activiteiten, die we deels in samenwerking met andere instellingen organiseren, rekenen we jongere generaties ook tot de doelgroep. Van het beter (digitaal) toegankelijk maken van delen van de collectie (denk aan boeken met een koloniale context) verwachten we bovendien een positief effect op het gebruik door deze doelgroep.

De leden betalen een contributie, waarvan het RLK de acquisitie en de organisatie van de activiteiten financiert. De leden krijgen toegang tot de collectie boeken en tijdschriften (en de collectie gedrukte werken van de UB) en ontvangen uitnodigingen voor lezingen en interviews. Nieuwe vormen van betrokkenheid die recentelijk zijn ingesteld zijn het donateurschap (ten minste € 75 p.j.) en steunlidmaatschappen voor studenten (€ 10) en medewerkers (€ 20) van de EUR. Deze lidmaatschapsvormen zullen sterker onder de aandacht worden gebracht. In deze periode gaat extra aandacht naar financiële steun door mecenasen en via legaten en fondsen. Het RLK is een culturele ANBI, met belastingvoordelen voor schenkers.

We willen het pakket van diensten voor leden uitbreiden met ontvangsten, rondleidingen en

presentaties in kleinere groepen (in het bijzonder gericht op de bijzondere collecties). Een inhoudelijk interessant pakket zal naar verwachting een positief effect hebben op de aanwas van nieuwe leden en de betrokkenheid van bestaande leden. De huidige leden zijn de beste ambassadeurs en wervers voor nieuwe leden (*spread the word*). Ledenwerving bij de activiteiten heeft zich inmiddels bewezen als effectief. Een streven naar honderd nieuwe leden in de komende beleidsperiode lijkt niet onrealistisch. Waarom is men lid? Uit een in 2024 gehouden enquête blijkt dat het aanbod van belang is, maar dat ook traditie en de betekenis van het RLK als gerenommeerde culturele voorziening in Rotterdam een rol speelt. Ook blijkt uit de peiling dat de diensten die het RLK specifiek of mede voor de academische gemeenschap aanbiedt, zoals podcasts, door de leden als belangrijk wordt gezien. De vereniging hecht ook grote waarde aan het bereik dat het Leeskabinet heeft buiten de eigen kring van leden. Medewerkers en studenten van de EUR kunnen zonder lidmaatschap gebruik maken van de faciliteiten. De lezingen en andere activiteiten zijn ook toegankelijk voor niet-leden, soms tegen betaling. Het RLK wil het bereik beter meten en bovendien vergroten, onder meer door zichtbaarder te zijn in de Rotterdamse culturele wereld en de media.

Dienstverlening

De aanpassingen in de inrichting van het kabinet, die in 2024 worden uitgevoerd, en de inzet van leden die als gastheer of gastvrouw optreden, hebben naar verwachting een positief effect op het huiskamergevoel bij de leden. Een goede zichtbaarheid begint echter met de infobalie, waar de front desk medewerkers goed geïnformeerd moeten zijn over aard en activiteiten van het Leeskabinet en waar de leden op correcte wijze worden geholpen. Vragen, opmerkingen en verzoeken worden behandeld via het vragensysteem van de UB. De medewerkers van het kernteam zijn in principe beschikbaar voor persoonlijk contact.

Activiteiten

Het RLK continueert het organiseren van lezingen en interviews, zes tot acht keer per jaar, naar aanleiding van een recent verschenen publicatie. Inhoudelijk komt zowel literatuur als non-fictie aan bod. De lezingen vinden plaats op campus Woudestein (Senaatszaal) of op een locatie in de stad. Daarbij wordt samengewerkt met andere Rotterdamse cultureel-literaire organisaties. Structurele samenwerkingen zijn er met de boekhandels v/h Van Gennep, Donner ('Het Leeskabinet bij Donner') en Maximus (in de Hillegondakerk), met Poetry International, de Soroptimist International Club Rotterdam (de Rita Lensink-Bosmanlezing), literair podium Frontaal, Guiding Voices en andere organisaties. Wij streven naar een sterke band met instellingen in de stad en richten ons met deze activiteiten op een breed publiek, waaronder uiteraard de leden, maar ook de academische gemeenschap en jongere generaties cultureel geïnteresseerden.

Periodiek organiseert het RLK een boekclub, waarbij een kleine groep leden een boek lezen en bespreken. Interviews op YouTube en podcasts vullen het aanbod, dat ook gericht is op jongeren en de academische gemeenschap, verder aan. Afhankelijk van het aanbod wordt jaarlijks of tweejaarlijks een boekenmarkt gehouden, waarop dubletten uit schenkingen worden aangeboden.

Communicatie

Het RLK communiceert over de collectie en de activiteiten via een scala aan kanalen, variërend van de eigen website, de digitale nieuwsbrief, diverse sociale media, media op de campus, stedelijke agenda's en lokale media. In sommige gevallen worden ook flyers e.d. verspreid.

Rotterdams netwerk

Het RLK is een op-en-top Rotterdamse instelling. Opgericht in 1859 door Rotterdamse ondernemers, in 1940 gered door de Erasmusstichting, in 1971 door de universiteit binnengehaald. De leden komen voor het grootste deel uit Rotterdam, merendeels uit de wijken rondom Woudestein. De collectie kent Rotterdam als zwaartepunt, de activiteiten richten zich qua uitstraling, samenwerkingen en deels ook inhoudelijk op Rotterdam.

Door de vele initiatieven van de afgelopen jaren is de zichtbaarheid van het RLK in de stad vergroot. Deze lijn, die leidt tot een versterking van het Rotterdamse profiel, willen we nog verder doortrekken. De bestaande verbindingen met stedelijke cultureel-literaire instellingen zullen verder worden ontwikkeld en uitgebreid. In de jaarplannen zal deze ambitie verder worden uitgewerkt, ook in relatie tot de ambities en de mogelijkheden van de UB.

In de stad is een groeiende aandacht voor het eigen verleden te constateren. Het RLK, met zijn rijke Rotterdamse traditie en collectie, kan in de verdere ontwikkeling van die aandacht een interessante partner zijn voor andere stedelijke instellingen. Door krachten te bundelen (onder het motto 'De toekomst van het verleden') kan financiële ondersteuning worden georganiseerd, met als doel om de Rotterdamse samenleving bewuster te maken van het belang van het eigen stedelijk historisch erfgoed. Een belangrijke stap in dat verband is het project 'Rotterdam Boekenstad', een initiatief van onder meer het RLK, waarin de Rotterdamse erfgoedbibliotheken samenwerken om de zichtbaarheid te vergroten van de collecties en van de rijke boekgeschiedenis van de stad. Na een expositie hierover in de hal van Ahoy tijdens het internationale IFLA-congres in de zomer van 2023 staat voor 2024 een gezamenlijke publicatie gepland.

Samenwerking met de UB

De vereniging en de UB werken nauw samen, er zijn bestaande afspraken en er is geregeld afstemming. De collectie in open opstelling en in de magazijnen wordt beheerd door de UB en alle benodigde werkzaamheden voor de vereniging worden opgepakt door de medewerkers van de UB. Binnen de UB functioneert een kernteam RLK met enkele medewerkers die gespitst zijn op de goede dienstverlening richting de vereniging en het nakomen van de afspraken. Ook zijn de medewerkers binnen dit team het gezicht voor de leden van de vereniging en zorgen ze dat de dienstverlening goed verloopt. De bibliothecaris van het RLK zit in dit team en is ook de liaison richting de Hoofdcommissie. Het team maakt deel uit van de afdeling Collecties binnen de UB. Het hoofd van de afdeling schuift aan bij de overleggen van de Hoofdcommissie.

In deze beleidsperiode zal de huidige bibliothecaris met pensioen gaan. In samenwerking met de UB wordt het profiel voor de nieuwe bibliothecaris uitgewerkt en de procedure voor opvolging in gang gezet.

De activiteiten van de vereniging worden vooral ten behoeve van (toekomstige) leden georganiseerd. De UB ontplooit ook literaire activiteiten voor de campus en daarbuiten. Hierbij trekken de UB en de vereniging vaak samen met elkaar op, waarbij goede afspraken gemaakt dienen te worden over kosten en communicatie.

Hoofdcommissie

De Hoofdcommissie van het RLK draagt verantwoordelijkheid voor een doelmatig beheer van de middelen. De commissie houdt zich niet met de concrete invulling van de doelen van het RLK bezig, maar beperkt zich tot de grote lijnen. De leden bepalen uiteindelijk het beleid van de RLK, door op de Algemene Ledenvergadering (ALV) de beleidsuitgangspunten, het jaarverslag en de jaarrekening goed te

keuren dan wel te amenderen. Bestuursleden worden benoemd door de ALV.

De leden van de Hoofdcommissie hebben voeling met het werkveld van het RLK. Gestreefd wordt naar een diverse samenstelling en leden met een relevant netwerk en relevante expertise. Centraal staat de verdere ontwikkeling van de positionering van het RLK als culturele erfgoedinstelling in Rotterdam. Ten minste een van de leden is afkomstig uit de universitaire gemeenschap. Voorafgaand aan de komende beleidsperiode zal een nieuwe voorzitter worden gekozen.

Financiën

De contributies van de leden worden benut om de collectie boeken actueel en op niveau te houden en de activiteiten te bekostigen. Ook het rendement van het vermogen is daarvoor inmiddels essentieel. Al enige jaren op rij wordt bovendien op dat vermogen zelf ingeteerd om de kernactiviteiten op peil te houden, een onwenselijke situatie. We streven naar het versterken van het vermogen en zoeken daarvoor naar nieuwe inkomstenbronnen. De subsidiemogelijkheden via (Rotterdamse) fondsen zouden beter benut kunnen worden. De meerjarige steun door de Erasmusstichting voor de jaren 2024 tot en met 2027 is een belangrijke eerste stap. Maar ook de mogelijkheid voor particulieren om met belastingvoordeel te schenken en aan het RLK te legateren en voor bedrijven om het Leeskabinet te ondersteunen zal actiever worden ingezet. De vereniging heeft een culturele-ANBI-status.